

คำนำ

สังคตศลิต คื อ หลั กเจ็ ดประการ ล่ำหรั บการเปลี่ ยนผ່ นการศึ กษาสู่ ยุคเศรชฐ กิจ ฐานควมรู่ ที่คณั ะผู้ วิจั ยของ โครงการ วิจั ย “การเปลี่ ยนผ່ นการศึ กษาเข้าสู่ ยุคเศรชฐ กิจ ฐานควมรู่” ได้ ประกอบด้ วย

- หลั กที่ 1 คณั ดั กษณั ะบุคค ลที่ ปริง ประสงคั
- หลั กที่ 2 หลั กสุ ตระเศรชฐ กิจ ฐานควมรู่
- หลั กที่ 3 รู ปแบบการเรี ยนการศึ กษาแบบ CRP
- หลั กที่ 4 การเศรชฐ กิจ ฐานควมรู่
- หลั กที่ 5 การเศรชฐ กิจ ฐานควมรู่
- หลั กที่ 6 การบริ หารจั ดการศึ กษาแบบบูรณั ะการล่ำหรั บเขตพื ้นที่การศึ กษาและ สธานศึ กษา
- หลั กที่ 7 แนวทางการจั ดการศึ กษาเพื่อเข้าสู่ ยุคเศรชฐ กิจ ฐานควมรู่ (Best Practice)

สังคตศลิต นั บเป็ นนวั ตกรรมทาง การศึ กษาที่ คณั ะผู้ วิจั ยได้ ปรัง ฒนั ะขึ ้น โดยมุง หวังว่ ะ ประกอบด้ วยหนึ ึ่งในการเปลี่ ยนผ່ นการศึ กษาให้ สามารถปรัง ฒนั ะคนให้ ได้ เต็ มตามศั กษณั ะ เพื่อเป็ น ทรั พยากรที่มี ค่ำ ของประเทศ สามารถปรัง ฒนั ะสังค มและประเทศให้ ก้าวสู่ ยุคเศรชฐ กิจ ฐานควมรู่ ที่ ควมรู่เป็ นฐานสำคั ญของการผลิ ตและบริ โภค เพื่อการแข่งขั ้นโดยมี ฐานของควมเป็ นไทย

คณั ะผู้ วิจั ยได้ จั ดพิม พ์ **สังคตศลิต** ขั ้น เพื่อเผยแพร ่แนวคิ ดเบื ้องต้ นสู่ ผู้ มี ส่วนเกี วยข้อง ทางการศึ กษาและผู้ที่ สนใจ ได้ ใ้ ้เป็นข ้อมูลล่ำหรั บการปรัก ฎิ บั ตจริ งใน โรงเรี ยนและเขตพื ้นที่การศึ กษา เพื่อประ โยชนั ์ต่อ การปรัง ฒนั ะการจั ดการศึ กษาที่มี เป้า หมายหลั กั ะรวมกันที่ ปรัง ฒนั ะทรั พยากรบุคค ล อัน หมายรวมถึงผู้ เรี ยนและผู้ มี ส่วนเกี วยข้องทาง การศึ กษาในด้ านต่ง ่ ทั ้งในระบ บโรงเรี ยนและ นอก ระบ บโรงเรี ยน

รองศาสตราจารย ์ ดร.ไพฑูริ ย์ สิ้นลาร์ ตัน
ประธาน โครงการ วิจั ย

สารบัญ

คำนำ	หน้า
บทนำ : เปลี่ยนผ่านการศึกษาสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้	ก
หลักที่ 1 : คุณลักษณะบุคคลที่พึงประสงค์ (4 ร) โดย ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะผู้วิจัย	1
หลักที่ 2 : หลักสูตรเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน (4 F) โดย ถัดดา ภูเกียรติ ชูชัย รัตนภิญโญพงษ์ และคณะผู้วิจัย	10
หลักที่ 3 : รูปแบบการเรียนการสอนแบบ CRP โดย ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะผู้วิจัย	32
หลักที่ 4 : การเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้ (3 M) โดย สุวิมล ว่องพาณิช และคณะผู้วิจัย	45
หลักที่ 5 : การเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ (NET) โดย อาชญญา รัตนอุบล และคณะผู้วิจัย	57
หลักที่ 6 : การบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (iEMS) โดย ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะผู้วิจัย	66
หลักที่ 7 : แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Best Practice) โดย วชิราพร อัจฉริยโกศล และคณะผู้วิจัย	74
เอกสารอ้างอิง	84
ภาคผนวก : การครุศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (CPTE)	91
รายนามคณะผู้วิจัย	100

ก.

บทนำ

เปลี่ยนผ่านการศึกษาสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้

เศรษฐกิจฐานความรู้

เศรษฐกิจฐานความรู้เป็นแนวคิดและกิจกรรมการดำเนินงานในสังคมของประเทศตะวันตกที่ได้พัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างกว้างขวางและรวดเร็วพร้อมก็นำความรู้นั้นมาสร้างขึ้นเป็นผลผลิตในทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ผลผลิตที่พัฒนาขึ้นเป็นผลผลิตที่เกิดจากความรู้เป็นฐานหลัก และเมื่อความรู้นั้นพัฒนาขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ก็มีผลทำให้ผลผลิตนั้นพัฒนาตามไปด้วย การเติบโตของความรู้และการขยายตัวของผลผลิตดังกล่าว จึงผลักดันความเปลี่ยนแปลงในสังคมให้เดินตามในทิศทางด้านนั้นในสังคมของประเทศของตะวันตกเอง และไปกระตุ้นผลักดันให้โลกในซีกอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นซีกตะวันออก ลาตินอเมริกา และแอฟริกา เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพื่อให้สังคมของโลกอื่นสามารถตามทันเพื่อเป็นผู้บริโภคผลผลิตอันเกิดจากเทคโนโลยีใหม่นั้นได้

โดยเหตุนี้เศรษฐกิจฐานความรู้จึงอาจนิยามตามแนวคิดของตะวันตกได้ว่าเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ประโยชน์จากความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Dahlman, 2004) แต่โดยเหตุที่ความรู้ที่ใช้เป็นความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลัก (แม้ในระยะหลังจะมีความรู้ทางด้านสังคม และวัฒนธรรมบ้างแต่ก็ไม่มีผลมากนัก) จึงทำให้การเติบโตขึ้นอยู่กับประเทศของตะวันตกเป็นหลัก เมื่อความรู้นั้นมาใช้ในการสร้างผลผลิตในทางเศรษฐกิจและธุรกิจ จึงเป็นแรงผลักดันให้ผลผลิตเหล่านั้นกระจายไปทั่วโลกด้วย ระบบของเทคโนโลยีและการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลให้มีการกระตุ้นผลักดัน เร่งรัดให้ประเทศต่าง ๆ ได้เรียนรู้เทคโนโลยี และการใช้ผลผลิตเหล่านั้นอย่างกว้างขวางอีกด้วย เพื่อประโยชน์ในการให้คนประเทศอื่น ๆ สามารถได้ใช้ และเพื่อกระจายสินค้าของประเทศตะวันตกด้วยพร้อมกัน แต่สำหรับแนวคิดของตะวันออกแล้วเศรษฐกิจฐานความรู้เป็นเศรษฐกิจที่มีความผสมกลมกลืนกับพื้นฐานความก้าวหน้าและการพัฒนาของประเทศตะวันออก โดยมีกระบวนการทางความรู้ที่สะสมได้เป็นเวลานานของโลกตะวันออกนำมาใช้ในระบบเศรษฐกิจอีกด้วย

เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก

ด้วยระบบของการพัฒนาวิชาการที่ได้ใช้ความรู้เพื่อธุรกิจประกอบกับการเป็นโลกไร้พรมแดนและการผลักดันของธุรกิจข้ามชาติทำให้กระแสเศรษฐกิจฐานความรู้กระจายและขยายผลไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว เพราะนอกจากผลประโยชน์ที่เป็นส่วนแบ่งของเจ้าของกิจการนานาชาติของตะวันตกและผู้นำทางธุรกิจของประเทศนอกกลุ่มตะวันตกแล้ว ผลผลิตทางความรู้เหล่านี้ยังกระตุ้นเร่งรัด และผลักดันให้ประชาชนในประเทศที่รับบริการมีการตื่นตัว แล้วใช้ผลผลิตเหล่านี้อย่างกว้างขวาง เพราะส่วนมากเป็นผลผลิตที่นำมาซึ่งความฟุ่มเฟือย ความจำเป็นส่วนเกิน ความหรูหรา และค่านิยม ซึ่งกระตุ้นความคิดของมนุษย์ ทำให้ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ เกิด เติบโต และขยายตัวอย่างกว้างขวาง ควบคู่กับกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบกับการผลักดันในเส้นทางนี้ของประเทศอุตสาหกรรมกลุ่มใหม่อย่างเช่น เกาหลี จีน ไต้หวัน เป็นอย่างกว้างขวาง (อนุช อาภาภิรมย์, 2549 : 49) จึงทำให้เศรษฐกิจฐานความรู้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก โดยประเทศเปิดอย่างประเทศไทย ความจำเป็นที่จะต้องรู้ให้ทันและคงความเป็นตะวันออกไว้จึงเป็นสิ่งสำคัญ

ทำอย่างไรจึงให้เท่าทัน

เมื่อเศรษฐกิจฐานความรู้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก ทำอย่างไรเราจึงจะไม่ตกเป็นทาสทางปัญญาและทาสทางเศรษฐกิจของระบบธุรกิจฐานวิชาการในลักษณะนี้ที่เราต้องพึ่งความรู้และวิธีการทางตลาดและเป็นตลาดให้เขามาหาผลประโยชน์และรายได้โดยไม่มียึดจำกัด จนทำให้คนในประเทศของเรากลายเป็นลูกค่านักบริโภคนิยมเต็มตัว โดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นในการบริโภคหรือไม่ว่าเป็นการคิด การเรียนรู้ การกิน การใช้ การแสดงออก ล้วนแต่เข้าสู่ระบบธุรกิจและเศรษฐกิจของตะวันตกทั้งสิ้น ทำให้เขายังเติบโตก้าวหน้าและร่ำรวยในขณะที่เราวิ่งไล่กวด พึ่งพาทางวิชาการ และแสวงหาความช่วยเหลือจากประโยชน์ที่เติบโตอย่างนี้อยู่ตลอดเวลา ประชาชนของประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ คิด และเข้าใจกับระบบที่เป็นอยู่ ตามให้ทันกับการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงและการเติบโตของวิธีการโลก และไม่เป็นเครื่องมือของกระแสวิชาการ กระแสธุรกิจ และกระแสการเมือง ในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้อย่างขาดสติ การติดตามเข้าถึงและวิเคราะห์วิจารณ์จึงเป็นเรื่องสำคัญ

เท่าทันและสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

แม้การเรียนรู้เท่าทันและไม่ตกเป็นทาสทางปัญญาอย่างขอสติจุนับเป็นฐานแรกของการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ แต่จะไม่มั่นคงและยั่งยืน ถ้าเราไม่ยืนอยู่บนขาของตัวเองให้ได้ด้วยการสร้างความรู้ สร้างความคิด และสร้างผลผลิตทั้งในการร่วมสร้างและสร้างขึ้นมาเอง กระบวนการเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ นอกจากนั้นแล้วสิ่งที่คิดและสร้างขึ้นมาจะต้องมีคุณค่าและมีคุณภาพเพียงพอที่จะเป็นตัวเลือกให้กับสังคมไทยและสังคมโลกได้ ระบบของการสร้างสรรค์จึงต้องมีแนวคิดใหม่ มีผลงานที่สืบเนื่องมาจากแนวคิดใหม่ มีคุณภาพประสิทธิภาพที่เด่นพอ ชัดพอ การคิดสร้างสรรค์ คิดแจ่มแจ้งตลอดไปจนถึงการวิจัยค้นคว้า จึงเป็นสิ่งสำคัญตามมา

ฐานคิดที่เป็นของไทย

แม้ความรู้และวิชาการที่เติบโตในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ จะเป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็นความรู้สากล แต่ในความรู้สากลนั้นเมื่อขึ้นอะไรขึ้นใหม่ ไร้อะไรขึ้นใหม่ ก็จะมีสิ่งที่ไม่รู้ (Unknown) ตามมาด้วยเสมอ (Evors, H – G, Gerke, S. and Menkhof, T., 2006) ความรู้จึงอยู่กับความไม่รู้อยู่ตลอดเวลา และในทุกสถานที่ความรู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของโลก โดยเฉพาะความรู้ในประเทศไทยของเราที่สะสมสืบทอดและส่งต่อ ด้วยวิถีชีวิตของไทยมานับเป็น 1000 ปี จึงเป็นสิ่งสำคัญในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เข้าอยู่ในสังคมไทย ทั้งในเชิงความรู้ที่ยังไม่มีการศึกษา พัฒนาและสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ตลอดจนวิถีคิด ความเชื่อวัฒนธรรมที่มีค่าแก่โลกได้อย่างมหาศาล การพัฒนาความรู้ที่ฝังตัวอยู่ในสังคมไทยเป็นเวลาอันยาวนานจึงควรได้รับการพัฒนาขึ้นมาควบคู่กับความรู้สมัยใหม่

ต้องปรับกระบวนการทัศน์ของการศึกษา

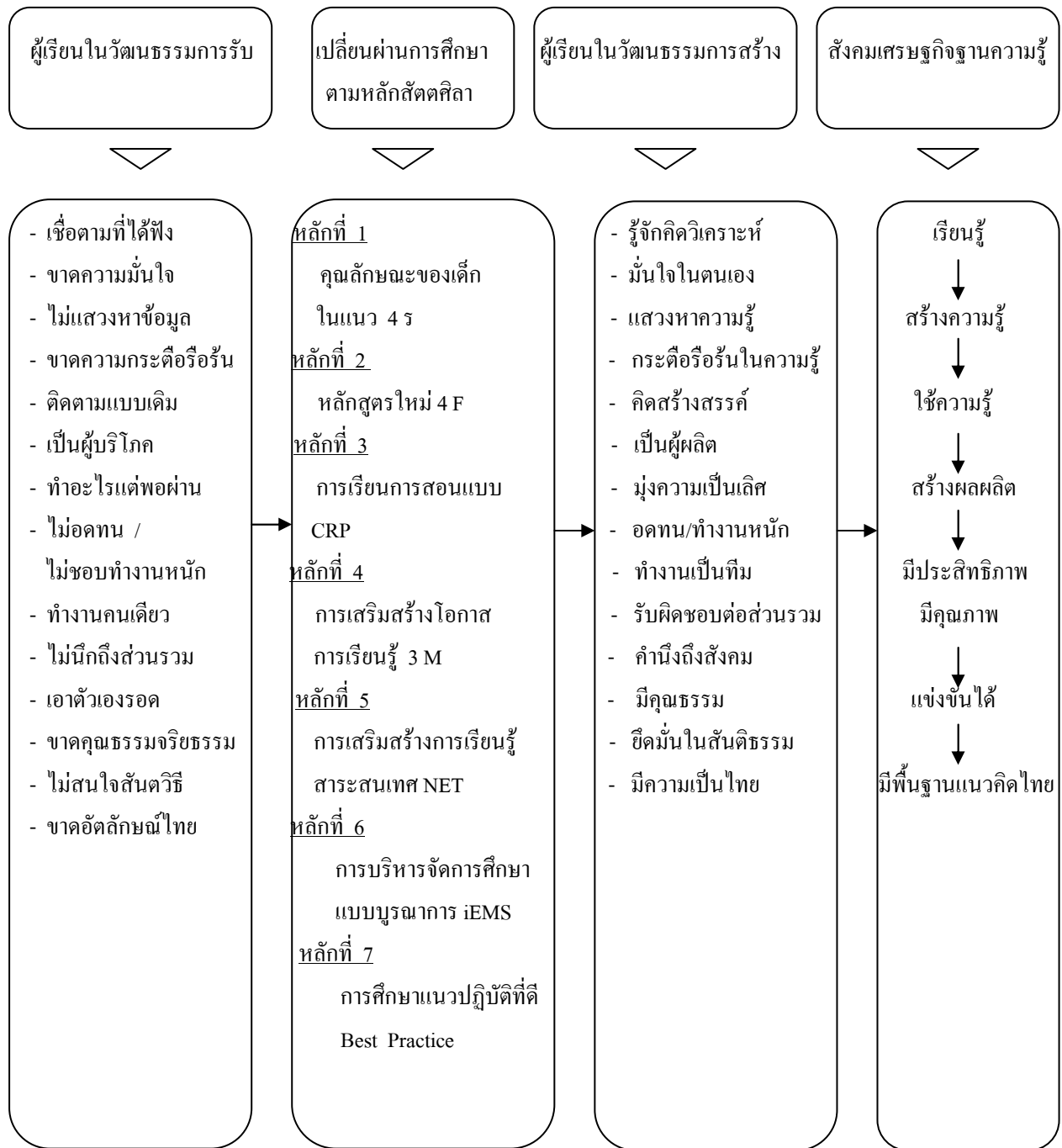
การศึกษาของไทยแต่เดิมเป็นการศึกษาแบบสมดุค คือ ความรู้ ความคิด วิธีการสอดคล้องละอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม ความรู้นำไปสู่ผลผลิตและการใช้ชีวิตที่สอดคล้องต่อสังคม ทั้งบ้าน วัด และวัง สอนให้รู้ และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ความรู้ในการใช้ชีวิตปกติของคนนั้น ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมไปในทางเดียวกัน สังคมไทยจึงเป็นสังคมฐานความรู้เช่นกัน แต่เป็นฐานความรู้ท้องถิ่นต่อเมื่อมีการรับความรู้ ความคิด และแบบแผนชีวิตของตะวันตกเข้ามา ในสมัยรัชกาลที่ 5 การศึกษาของไทยจึงเป็นลักษณะการศึกษาแบบต่างประเทศมาตลอด ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการศึกษาและวัฒนธรรมชีวิต ที่เป็นวัฒนธรรมการรับ (Receiving Culture) ทำให้สังคมไทย ทั้งด้านความคิด ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจเป็นไปในรูปแบบของการรับเอาและการบริโภค สิ่งที่มาทำขึ้นและมาจากต่างประเทศโดยตลอดจนปัจจุบัน

ถ้าปรากฏการณ์เศรษฐกิจฐานความรู้ไม่เกิดขึ้นอย่างกว้างรวดเร็วอย่างที่เป็นอยู่
วัฒนธรรมการรับก็ยังคงดำเนินไปได้บ้าง แต่การเติบโตของความรู้และการใช้ความรู้กับเศรษฐกิจ
เช่นนี้ ทำให้เราต้องรู้เท่าทัน สร้างสรรค์ด้วยตนเอง และมีฐานคิดที่เป็นไทยได้นั้นเราจะต้องเปลี่ยน
วัฒนธรรมเป็นวัฒนธรรมของการสร้าง (Producing Culture) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของเศรษฐกิจ
ฐานความรู้ ทั้งในระบบของความคิด การศึกษา และเศรษฐกิจ วัฒนธรรมของการสร้าง ไม่ใช่เป็น
การปฏิเสศตะวันตกหรือเป็นการปิดประเทศ แต่เป็นการเรียนรู้ของเรา และสร้างสิ่งใหม่ขึ้นในระบบ
ของเราเอง (Sinlarat , 2006) นั่นคือเราต้องรู้เท่าทันสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งในเชิงความคิด
เศรษฐกิจ แลกการเมือง เราต้องคิดสร้างระบบและผลผลิตของของเราเองได้ และให้ได้เพียงพอ ที่จะ
แข่งขันกับคนอื่น โดยมีพื้นฐานของเราเอง การศึกษาของเราที่ผ่านมามากอยู่ในกระแสทางวัฒนธรรม
การรับเป็นหลักใหญ่ เด็กและคนของเรา จึงกลายเป็นผู้บริโภครวมคิด ความรู้ และพฤติกรรมของ
ฝรั่งเป็นหลัก การเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างเท่าทัน และเป็นอิสระได้จึงจำเป็นต้องปรับ
การศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมของการสร้างให้ได้

สัตตศิลา คือ ทางเลือก

การที่จะเปลี่ยนการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณลักษณะของคนที่อยู่ในเศรษฐกิจ
ฐานความรู้ได้ คือ การมีวัฒนธรรมของการสร้าง จำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านการศึกษา ด้วยหลัก
7 ประการ หรือ สัตตศิลา ซึ่งเป็นผลที่พัฒนาขึ้นจากคณะวิจัยของโครงการ ดังปรากฏใน
แผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 หลักสัจตศิลาเมื่อการเปลี่ยนผ่านการศึกษา

หลักการของสัจตศิลาในข้อแรก คือ คุณลักษณะของบุคคลที่ประสงค์ในเศรษฐกิจความรู้จำเป็นจะต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ มั่นใจในตนเอง กระตือรือร้น และตามทันโลก พร้อมทั้งเป็นผู้ผลิต ผู้สร้างได้อย่างดีและต้องสร้างให้ได้คุณภาพแข่งขันกับโลกได้ แต่ก็คำนึงถึงความเป็นไทยด้วยเช่นกัน ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 4 ร คือ รู้ทันรู้ंनाโลก เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ รวมพลังสร้างสรรค์สังคมและรักษวัฒนธรรมไทย ใฝ่สันต

เมื่อได้คุณลักษณะเป็นหลักที่ 1 แล้ว หลักที่ 2 และ 3 ก็จะตามมาคือ หลักสูตร ที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน รู้จักตนเอง รู้ว่าจะเน้นไปที่จุดใด และให้สำเร็จผลตามที่ตนเองเน้นจึงเป็นเรื่อง Fun Find Focus และ Fulfillment พร้อมกับตามมาด้วยการสอนในแนวทางสร้างสรรค์และผลิตภาพ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกด้วยวิธีวิจัย และเชิงผลิตภาพ

หลักที่ 4 คือ สร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะผู้ปกครองที่ต้องมีการให้กำลังใจ การควบคุมดูแล และเป็นพี่เลี้ยงที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยมีหลักที่ 5 เป็นส่วนเสริมสร้างเข้ามาก็คือ การเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับผู้เรียนเครือข่ายการเรียนรู้ต้องสนุกสนานและการเสริมสร้างสารสนเทศต้องเหมาะสมแก่บุคคล

หลักที่ 6 เป็นเรื่องการบริหารจัดการในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ต้องการบริหารทั้งบริหารเขตพื้นที่และโรงเรียนในระบบบูรณาการ (Intergrated Educational Management System) ที่จะต้องนำองค์ประกอบของการบริหารจัดการทุกอย่างผสมผสานกัน

หลักที่ 7 อันเป็นหลักสุดท้าย คือ การศึกษาเปรียบเทียบในสิ่งที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการจัดการศึกษาในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ในด้านต่าง ๆ (Best Practices) ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

สัตตศิลาจึงเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นรูปแบบของการเปลี่ยนผ่านที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดของนักวิชาการไทยที่อาจปรับใช้อย่างยืดหยุ่นในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้อย่างเท่าทันและเป็นตัวของตัวเอง

เอกสารอ้างอิง

อนุช อภาภิรมย์, “บทสัมภาษณ์” โพสต์ทูเดย์ 7 สิงหาคม 2549.

Dahlman, C. (2004) “Challenge of Knowledge - Based Economy for Education”

Paper Presented at the Seminar on Strategic Choilus for Higher

Education Reform and Quality Assurance April 27, 2004 Bangkok Thailand

Evers, H. G., Gerks, S, and Menkholf, T. (2006). “Little - Understood Knowledge Traps”

D + C Development and Corperration Vol. 33 No. 6 June 2006, pp. 246 – 247

Sinlarat, P. (2006). “Changing the Culture of Education in Thai University”

Higher Education Policy Vol. 16 2005, pp. 265 – 269

หลักที่ 1

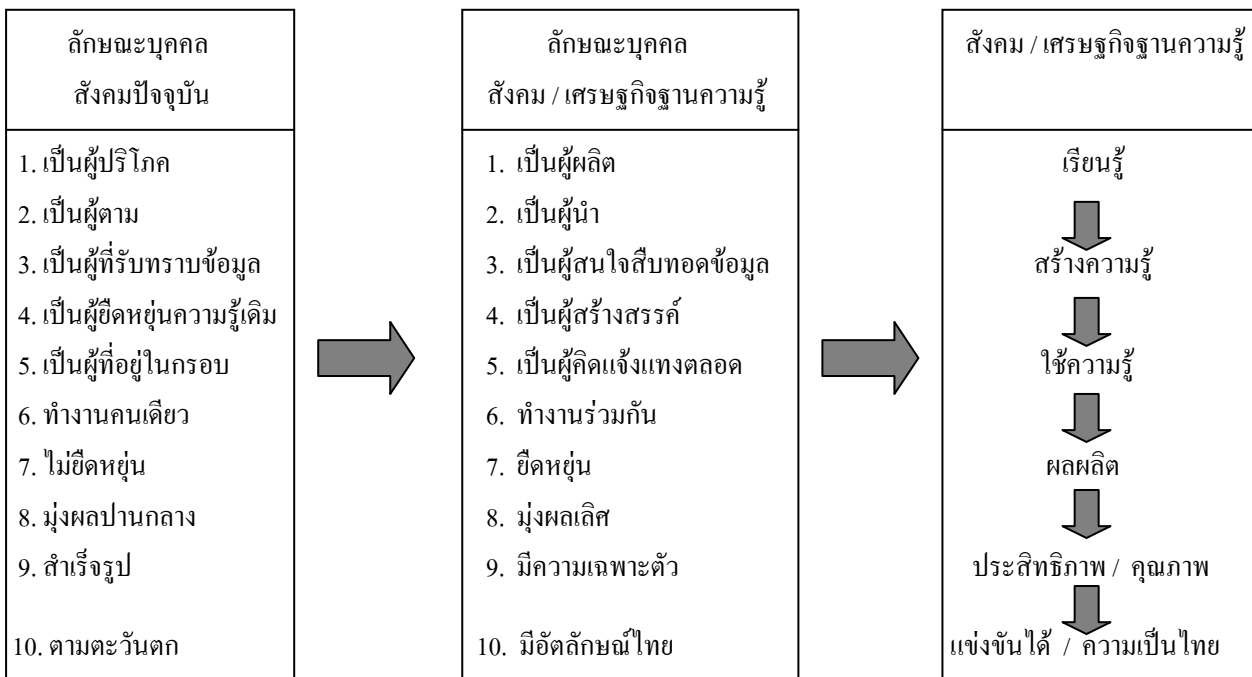
คุณลักษณะบุคคลที่พึงประสงค์ (4 ร)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะผู้วิจัย

เป้าหมายหลักของการศึกษา คือ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทุกระดับอายุให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่นักการศึกษาต้องตั้งไว้เป็นประเด็นที่ชัดเจนเบื้องต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของการจัดแนวทางการศึกษาและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริม สนับสนุน และเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง และตอบสนองต่อการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าและก้าวหน้าโดยยุคเศรษฐกิจฐานความรู้

การจะปรับเปลี่ยนบริบทสังคมไทยให้เป็นเช่นนั้นได้ ต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนแนวคิดแบบสำเร็จรูป (Fixed Model) มาเป็นแบบยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนความคิดให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมที่มีความแตกต่าง รวมทั้งสามารถคิดรูปแบบเฉพาะที่เหมาะสมกับสังคมย่อยได้ ปรับเปลี่ยนมาตรฐานที่วางไว้แบบธรรมดา มาเน้นความเป็นเลิศปรับเปลี่ยนแนวทางในการทำงานคนเดียวมาเป็นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเดินตามรอยชาวตะวันตก เพื่อให้ทันกับกระแสโลก มาเป็นการเน้นอัตลักษณ์ไทยแบบทันสมัยพร้อมทั้งมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติได้ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 การเปลี่ยนผ่านสังคมไทยเข้าสู่ยุคสังคม / เศรษฐกิจฐานความรู้

การดำรงชีวิตในปัจจุบันต้องแข่งขันทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพการเริ่มต้นด้วยการกำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ย่อมเท่ากับการมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ เพื่อสนองความต้องการของสังคมแบบเศรษฐกิจฐานความรู้ กลายเป็นเป้าหมายทางการศึกษาที่ท้าทายวงการการศึกษาไทยอย่างยิ่ง เพราะความชัดเจนในคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ที่ตั้งไว้แต่แรกในรูปแบบของพฤติกรรม ทักษะ เจตคติ และความสามารถเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นฐานในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนับสนุนการฝึกฝนผู้เรียนให้ไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้ และยังสามารถหาแนวทางในการวัดและประเมินผลที่ปลายทางได้อย่างเที่ยงตรง

คณะนักวิจัยในโครงการบูรณาการ การเปลี่ยนผ่านการศึกษาสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (ไพฑูริย์ สินลาร์รัตน์ และคณะ, 2548) ได้ระดมสมอง ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อกำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์เป็นเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพจนได้สรุปว่า สังคมไทยต้องการบุคคลที่มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ รู้ทันรู้ทันโลก เรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญปฏิบัติ รวมถึงพลังสร้างสรรค์สังคม และรักษาวัดวัฒนธรรมไทยไว้สืบไป หรือ 4 ร ดังนี้

1. รู้ทันรู้ทันโลก (Smart Consumer)

การพัฒนาประเทศที่ล้นหลามไปด้วยข้อมูลข่าวสารจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ การรู้ทันรู้ทันโลกเป็นคุณลักษณะที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทัน ความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตและในกระแสนิยมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา หรืออีกนัยหนึ่ง คือ โลกปัจจุบันเรียกร้องการใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ เพราะการมีความรู้เท่าทันที่จะนำไปสู่การเท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว การเป็นผู้นำ การเป็นผู้บริโภคที่ชาญฉลาด / มีวิจารณญาณและการไม่ยึดติดกับกรอบความคิดเดิม ๆ จึงเปรียบเสมือนหน้าต่างแห่งโอกาสในการพัฒนาและการผลิตผลงานได้อย่างไม่หยุดยั้ง ผู้รู้ทันรู้ทันโลกมีคุณลักษณะดังนี้

1.1) ทักษะในการแสวงหา / คัดสรร / สร้างความรู้

เจตคติที่ดีการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการแสวงหา / คัดสรร / สร้างความรู้ การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ นับเป็นการตอบสนองความคิดที่แตกต่างจากที่เคยพบ ความไม่พอใจกับคำตอบหรือสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้เพิ่มขึ้น การแสวงหาความรู้ต้องมีความควบคู่กับความสามารถในการแยกแยะการรับรู้ได้อย่างละเอียดรอบคอบ สังเกตสิ่งต่าง ๆ และมองเห็นปัญหา เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดและหาแนวทางแก้ไข

ความใจกว้างยอมรับรู้สิ่งใหม่ ก็นับเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ เพราะจะนำไปสู่การให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้ คัดสรรความรู้อย่างมีวิจารณญาณ รวมถึง การตระหนักรู้ถึงความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของการเรียนรู้ ก็จะทำให้บุคคลเป็นผู้รักการ แสวงหาความรู้ ประสบการณ์ และความพอใจใหม่ ๆ อยู่เสมอ อันนับเป็นรากฐานสำคัญของการ สร้างความรู้ด้วยตนเอง

1.2) ทักษะในการใช้และจัดการความรู้

ทักษะในการใช้และจัดการความรู้ หมายถึง การนำสิ่งที่เรียนรู้มา ประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมโดยใช้ไหวพริบ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณา และ ประมวลความรู้อย่างรอบคอบถึงผลดีและผลเสียก่อนจะตัดสินใจเชื่อหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นผู้ช่างสังเกต มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายได้อย่างรวดเร็ว การจัดระบบ ข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เป็นผู้รู้เท่าทันสถานการณ์โลก มีกระบวนการคิดที่ถ่วงถ่วงข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ก่อนนำมาประยุกต์ใช้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสม กับสถานการณ์ที่เผชิญอย่างทันท่วงที

1.3) ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

บุคคลที่มีความสามารถในการสังเกต ตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว และสามารถตั้งสมมติฐานอันนำไปสู่การค้นหา / รวบรวมหลักฐานหรือข้อมูล เพื่อ อธิบายคำตอบที่ได้ขึ้นอย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้ อย่างเหมาะสม คล่องแคล่ว และคุ้มค่ากับงานและเวลาจึงจะเป็นผู้ผลิตที่มีฐานความรู้แบบ Knowledge Worker

นอกจากนั้น บุคคลยังต้องรู้จักใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ หลากหลาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรต่าง และสามารถเลือกใช้แหล่งทรัพยากร โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์

1.4) ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา

บุคคลต้องมีความสามารถในการจำแนกแยกแยะความคิดและความรู้สึก ใช้เหตุผลในการประเมินและตัดสินใจปัญหา มีความสามารถในการปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมตาม กาลเทศะ และตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถยอมรับ ข้อผิดพลาดหรือผลของการกระทำของตนเองอย่างมีสติ

ทักษะการแก้ปัญหา นับเป็นทักษะสำคัญที่ต้องการทักษะการคิดที่หลากหลายและยืดหยุ่นในการพิจารณาข้อดีข้อด้อยของปัญหา สามารถถึงประสบการณ์และความรู้เดิมมาใช้ และหาแนวทางที่จะเอื้อประโยชน์ต่อผลลัพธ์สุดท้ายให้ดีที่สุด มีเจตคติและมุมมองโลกที่ดี ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค มีการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตของปัญหา ตั้งสมมติฐานการแก้ปัญหาทดลอง และรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล

1.5) ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร

การมีทักษะทางภาษาและการสื่อสาร หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการใช้ภาษาและมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ที่คล่องแคล่ว บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีประสิทธิภาพทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ นั่นคือสามารถฟังอย่างตั้งใจและจับใจความสำคัญได้ สามารถพูดและอ่านได้ชัดเจน ถูกต้องตามอักขระและเหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถเขียนเพื่อแสดงความคิดได้หลากหลายรูปแบบและใช้คำศัพท์สื่อความหมายได้อย่างกระชับและสร้างสรรค์ มีความสามารถในการอ่านหรือคาดเดาภาษาท่าทางและสามารถแสดงออกซึ่งภาษาท่าทางและสีหน้าได้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้ง การเป็นบุคคลที่มีมารยาทที่ดีในการเป็นผู้ฟังและผู้พูด อีกทั้งเข้าใจว่า ความแตกต่างทางภาษาย่อมสะท้อนถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของบุคคล

2. เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ (Breakthrough Thinker)

สังคมปัจจุบันถือเป็นสังคมที่เอื้อล้นไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ในสังคมเป็นผู้ดำเนินการ คุณลักษณะสำคัญที่จะเอื้อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความสะดวกเรียบร้อยเป็นดังนี้

2.1) การคิดใหม่ / การคิดสร้างสรรค์ / การคิดเชิงแหงตลอด

ผู้ที่มีความคิดใหม่ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถคิดเชิงแหงตลอด บุคคลที่มีคุณสมบัตินี้ จะสามารถคิดนอกกรอบโดยไม่ยึดติดกับภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคยเดิม มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมใหม่ ๆ มีกระบวนการคิดที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม โดยความคิดใหม่ที่สร้างสรรค์นี้ อาจมาจากการนำความรู้เดิมปรับเข้ากับความรู้ใหม่ หรือผสมกับความคิดวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ จึงได้ผลผลิตที่เป็นนวัตกรรมที่มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในอนาคต

2.2) จิตมุ่งคุณภาพ มาตรฐาน และความเป็นเลิศ

บุคคลที่มีจิตมุ่งคุณภาพ เป็นผู้มีความพากเพียร ตั้งใจ และมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังมีความสามารถในการถ่วงดุลผลงานและยินดีปรับแก้เพื่อให้ผลงานนั้นมีมาตรฐานหรือมีความเป็นเลิศยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งต้องใช้ความตั้งใจและเจตคติที่ดีต่อการสร้างงาน การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อรักษาคุณภาพของงานอย่างสม่ำเสมอ

3.) รวมพลังสร้างสรรค์สังคม (Social Concern)

การรวมพลังเป็นกลยุทธีหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาสังคมหรือชาติบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น การพัฒนาดังกล่าวจะเป็นไปได้ด้วยดีและมีทิศทางที่ชัดเจน ก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมนั้นมองเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นสำคัญ

3.1) การทำงานแบบร่วมมือเป็นทีมและสร้างเครือข่าย

มนุษย์มีรูปแบบการสร้างสัมพันธภาพที่หลากหลาย ความราบรื่นและความสำเร็จเบื้องต้นในการติดต่อกัน ต้องอาศัยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอัธยาศัยไมตรีจิต คิดถึงใจเขาใจเรา มีการประนีประนอมความคิด ยืดหยุ่นและอดทน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และดำรงไว้ซึ่งสายสัมพันธ์ที่ดี ทั้งนี้ คุณลักษณะกล่าวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่แรกเริ่มของชีวิตอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงสามารถที่จะสร้างเครือข่าย ขยายวงการทำงานออกไปได้อย่างกว้างขวาง

3.2) การบริหารจัดการ

ความสามารถในการบริหารจัดการเป็นความสามารถในการจัดระบบและวางแผนการทำงานให้บรรลุผลได้ดีเยี่ยมดังเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นถึงประโยชน์สูงสุดภายใต้เงื่อนไขของเวลา การเงินและความจำกัดทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่อาจมีการจกการกับอารมณ์ / ความโกรธ และการลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล ถิ่นับว่าเป็นทักษะที่จำเป็นอีกประการหนึ่ง บุคคลที่มีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีมักมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง / สภาวะการณ์ และมีความชัดเจนในการดำเนินชีวิตของตนเอง

3.3) การแข่งขัน / อดทน / สู้อภัย

สภาวะการณ์ในสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันสูง การสนับสนุนให้บุคคลมีน้ำใจนักกีฬาจึงเป็นสิ่งจำเป็น บุคคลควรเรียนรู้ที่จะตั้งหมายที่ชัดเจนและดำเนินการตามกระบวนการหรือขั้นตอนเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เรียนรู้ถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแข่งขันกับตนอย่างเสมอภาคและตรงไปตรงมา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย

บุคคลที่สู้งาน คือ บุคคลที่มีความตั้งใจในการทำงาน ตระหนักดีว่างานแต่ละประเภทมีความสำคัญที่สานกันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เลือกหรือเกี่ยงงาน เป็นผู้มี ความอดทน อดกลั้น รับผิดชอบ และมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความหนักเอาเบาสู้ และมีเจตคติที่ดีต่อ งานที่ทำ

3.4) การเห็นแก่ส่วนรวม เป็นธรรมและยั่งยืน

สังคมที่เต็มไปด้วยความเอื้ออาทร คิดถึงใจเขาใจเรา เป็นสังคมที่ทุก บุคคลโหยหา บุคคลที่จิตสาธารณะ หมายถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นบุคคลที่ตระหนักดีว่า การรวมพลังเป็นยุทธศาสตร์ในการผลักดัน ไปข้างหน้าให้เกิดความเจริญ ดังนั้น การร่วมแรงร่วมใจที่จะยอมเสียสละประโยชน์เล็กน้อยส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่สมควรต่อการ ปฏิบัติอย่างยิ่ง

บุคคลที่มีความเป็นธรรม มักเป็นบุคคลที่มองเห็นคุณค่าของตนเองเป็น สำคัญ รู้จักตัวเองดี มั่นใจในความสามารถของตนเองสูง กล้าตัดสินใจตามความคิดของตนเองได้ กลั่นกรองมาอย่างรอบคอบแล้ว และกล้าที่จะยอมรับถึงผลของการตัดสินใจหรือผลของการกระทำ นั้น ๆ โดยไม่บิดเบือนความผิดหรือกล่าวโทษผู้อื่นในผลของการตัดสินใจหรือผลของการกระทำของ ตน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้มองเห็นคุณค่าของผู้อื่น และมีใจที่เปิดกว้างยอมรับความถูกต้อง ผิดถูก

การปลูกฝังความคิดและความเชื่อที่เป็นประชาธิปไตยเป็นรากฐานที่ สำคัญในการดำรงชีวิตตามหลักประชาธิปไตย เพราะนั่นหมายถึง ความเชื่อในความเท่าเทียมกันของ มนุษย์ ความเชื่อในการรู้จักหาเหตุผล ความเชื่อว่าอำนาจทางการปกครองเกิดขึ้นจากการยินยอม พร้อมใจของผู้อยู่ใต้การปกครอง ด้วยเหตุนี้ประโยชน์ส่วนรวมจึงต้องมาก่อนประโยชน์ส่วนตัวเสมอ ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หรือความเชื่อในเสรีภาพทางความคิดและการกระทำของ บุคคลจึงต้องอยู่ขอบเขตที่ตนพึงมีพึงได้

สังคมที่วุ่นวายมักเป็นสังคมที่ขาดหลักประจำในการเหนี่ยวนำชีวิต การ พัฒนาสังคมให้รุ่งเรืองและเปี่ยมไปด้วยความสุข จึงต้องอาศัยการชี้นำจากผู้ที่มีคุณธรรม คุณธรรม คือ หลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย วินัยสติ กตัญญู เมตตา อดทน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว ผู้ที่มีคุณธรรมในใจจะเป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อบุคคลรอบ ข้าง เป็นผู้ที่เป็นที่รัก เคารพ และศรัทธาของสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งสังคมทั่วไป เป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ และสามารถเป็นที่พึ่งพายามทุกข์ยากได้ ดังนั้น การมุ่งส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรมมากขึ้นเพียงไร ในแต่ละสังคมย่อมเป็นตัวบ่งบอกถึงระดับบรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ

4. รักษ์วัฒนธรรมไทย ใฝ่สันติ (Thai Pride)

คุณลักษณะรักรัษ์วัฒนธรรมไทย ใฝ่สันติ หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะรักรัษ์ความเป็นไทยและยึดมั่นในสันติธรรม กล่าวคือ เป็นบุคคลที่รักษาความเป็นไทยไว้ด้วยความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ไทย รู้จักใช้และเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างชาญฉลาดและเห็นคุณค่า โดยเฉพาะของท้องถิ่นตน สามารถนำภูมิปัญญานั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของตน สร้างผลผลิตที่มีมูลค่าและคงความเป็นไทยไว้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนั้น บุคคลยังต้องเป็นผู้ตั้งมั่นในธรรม มีคุณธรรม มีหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบด้วย วินัย สติ กตัญญู เมตตา อุดม ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อบุคคลรอบข้าง เป็นที่รัก เคารพและศรัทธาของสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งสังคมทั่วไป น่าเชื่อและเป็นที่พึ่งพาได้

การจะพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว จำเป็นต้องมีนวัตกรรมทางการศึกษาที่เป็นผลจากการศึกษาวิจัยและพัฒนาของนักการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้ได้หลักการและแนวทางปฏิบัติการจัดการศึกษาตามหลักการในสถานศึกษาและแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการนำความรู้และแนวปฏิบัติที่พัฒนาได้ลงสู่สถานศึกษาในภูมิภาคต่างๆ

คุณลักษณะ 4 ร ที่กำหนดขึ้นดังกล่าว นับเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยมีองค์ประกอบทางการศึกษา 6 ด้าน คือ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา สารสนเทศ การจัดการเรียนการสอน บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา สารสนเทศ และการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการศึกษา Best Practices เพื่อหาต้นแบบสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

ดังนั้น สถาบันการศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีบทบาทในฐานะองค์กรสำคัญที่จะเปลี่ยนผ่านการศึกษาให้มีหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน แนวทางการสนับสนุนและสร้างโอกาสทางการศึกษา เพื่อสร้างมาตรฐานการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็นและผลักดันให้เกิดการดำเนินการไปตามทิศทางการดังกล่าว จนการศึกษาสามารถบรรลุเป้าประสงค์สำคัญคือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถพัฒนาตนเองและสังคมให้ไปในทิศทางที่ควรจะเป็น สามารถสร้างผลิตผลบนฐานของความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพรวมทั้งสามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศ และคงความเป็นไทยไว้อย่างสมบูรณ์